

Kære læser

Dette dokument indeholder korrespondance mellem Sammenslutningen og Undervisningsministeriet vedrørende udvidelse af undervisningspligten til også at omfatte 6-årige.

Materialet er sorteret, så de nyeste dokumenter kommer først. Der er tale om scanninger af breve samt materiale (også fra korrespondance) der har været bragt i Pimpegryden #73 - December 2006

Bemærk venligst sidste afsnit i orienteringen på denne side. Måske kan DU gøre noget!

Venlig hilsen

Pimpegryden
Erling A. Nielsen
9. marts 2007

Vedlagte brevveksling mellem Sammenslutningerne af Rudolf Steiner børnehaver og skoler og Undervisningsministeriet fremsendes til orientering.

Det er med undren og beklagelse vi må konstatere, at vores plæderen for saglig argumentation i forbindelse med lovgivning vedr. evt. tidligere skolestart – undervisningspligt fra 6-års alderen – ikke vinder gehør i Undervisningsministeriet.

Udvalgsarbejdet, der ligger forud for udformningen af et konkret lovforslag er startet. Vi har taget kontakt til Dansk Folkeparti og Socialdemokratiet, for at forsøge, at få dem til at påvirke denne proces, så der ikke bliver ændret på, hvornår undervisningspligten sætter ind.

MEN, det er slet ikke nok. Så, hvis der er nogle i forældrekrædsen eller blandt pædagogerne og lærerne, som vil bidrage med læserbreve, har kontakt til journalister, der kan tage sagen op, eller har andre gode idéer til, hvad vi kan gøre for at undgå, at det bliver obligatorisk for alle børn at starte i børnehaveklasse i 6-års alderen (vel at mærke en børnehaveklasse med undervisningspligt), vil vi meget gerne høre fra Jer på mail, pr. brev eller telefon.

Med venlig hilsen

Sammenslutningernes 6-års gruppe
v/Bettina Bisted Pedersen
Henningsens Alle 32
2900 Hellerup
39 30 09 98/40 72 42 84
bettinabp@dbmail.dk

Sammenslutningen af Rudolf Steiner Børnehaver
og Vuggestuer i Danmark
/v. Bettine Bisted Pedersen
Johannevej 20
2920 Charlottenlund

Afdelingen for grundskole og
folkeoplysning

Frederiksholms Kanal 26
1220 København K.
Tlf. 3392 5600
Fax 3392 5666
E-mail uvm@uvm.dk
www.uvm.dk
CVR nr. 20-45-30-44

Vedrørende regeringens ønske om at udvide undervisningspligten

19. februar 2007
Sags nr.:
109.474.021

Undervisningsministeriet kan oplyse, at regeringens ønske om at udvide undervisningspligten med et år, således at undervisningspligten indtræder den 1. august i det kalenderår, hvor barnet fylder 6 år, og samtidig gøre børnehaveklassen til en obligatorisk del af grundskolen indgik i regeringens andet regeringsgrundlag, *Nye Mål*, der blev offentliggjort i februar 2005 forbindelse med regeringens tiltræden efter Folketingsvalget den 8. februar 2005.

Regeringen regner med at fremsætte lovforslag herom i indeværende folketingsår, sådan som det fremgår af regeringens lovprogram for 2006/07, der blev præsenteret i forbindelse med Folketingets åbning tirsdag den 3. oktober 2006.

Derudover har Undervisningsministeriet ikke yderligere at tilføje til brevet af 14. november 2006.

Med venlig hilsen

Helle Beknes
Pædagogisk konsulent
Direkte tlf. 3392 5367
Helle.Beknes@uvm.dk

SAMMENSLUTNINGEN
AF RUDOLF STEINER BØRNEHAVER
OG VUGGESTUER
I DANMARK
JOHANNEVEJ 20
2920 CHARLOTTENLUND

Undervisningsministeriet
Frederiksholms Kanal 26
1220 København K

Hellerup, 31.01.2007

Vedr. eventuel undervisningspligt for 6-årige.

Vi takker for svar af 14. november 2006 på vores åbne brev af 6. oktober 2006 vedr. vores argumenter for at bibeholde den nuværende praksis, hvor det er forældrenes valg, i hvilket regi deres barn tilbringer sit 6. leveår.

I Undervisningsministeriets svar tilsidesættes vores indvendinger imod obligatorisk tidligere skolestart uden argumentation og dokumentation. Vi tillader os hermed at bede om saglig argumentation for regeringens ønske om at gøre skolestart i 6-års alderen obligatorisk, og dokumentation for at tidligere skolestart er gavnlig for indlæringen og barnets udvikling.

At det faglige niveau i de danske grundskoler skal løftes markant står ikke i modsætning til en fastholdelse af den nuværende lovgivning.

Dette fremgår af de videnskabelige undersøgelser vedr. indlæring hos små børn, som vi henviser til i vores åbne brev, og som dokumenterer at der ikke opnås en gevinst i forhold til børnenes faglige niveau, indlærings tempo eller sociale kompetencer ved tidligere skolestart end 7-års alderen.

Vores ærinde med at argumentere for det væsentlige i, at børnene er skolemodne og indlæringsparate inden de kommer i skole og starter egentlig indlæring, står ikke i modsætning til regeringens mål, men er tværtimod en forudsætning for, at det kan blive opfyldt, og det ønskede kvalitetsløft i den danske folkeskole kan blive en realitet.

Det væsentlige i skolemodenhed og skoleparathed er nævnt i rapporten fra regeringens Skolestartsudvalg: *"Når barnet skal starte i skolen, er det vigtigt, at det har de kompetencer, som man generelt sætter i forbindelse med at være skoleparat. Dette indebærer, at det er vænnet til og magter at indgå i interaktion, at det kan følge instruktioner, at det har opnået autonomi og selvhjulpenhed og kan løse problemer. Dette indebærer bl.a., at barnet skal have evnen til at håndtere situationen, dvs. vide hvad der skal gøres (handlekompetence) og en generel (begyndende) evne til at tænke over, hvad det gør, hvordan og hvorfor det handler (i fagkredse ofte benævnt som metakognition). Er disse kompetencer til stede, vil børnene være skoleparate i den forstand, at de vil kunne få glæde af den undervisning, de møder i skolen."* Skolestartsrapporten kap. 7.1.2. s. 36.

At det generelt sagt er i 7-års alderen den egentlige skolemodenheden og indlæringsparathed indtræffer er velkendt og ikke i sig selv stillet til diskussion, hvilket også fremgår af undervisningsministeriets svar på vores åbne brev af 6. oktober 2006 *"I det lovforslag om ændringer på skolestartsområdet, som skal drøftes med partierne bag folkeskoleloven, er det ikke tanken at påbegynde den hidtidige undervisning i 1. klasse et år tidligere. Den danskundervisning med særlig vægt på læsning, der foreslås indført, skal desuden tilrettelægges med respekt for børnenes udviklingsstrin"*. Dvs. regeringen har udmærket forståelse for at børn i 6-års alderen ikke er skolemodne og indlæringsparate. Hvorfor ønsker den så at sænke den undervisningspligtige alder?

SAMMENSLUTNINGEN
AF RUDOLF STEINER BØRNEHAVER
OG VUGGESTUER
I DANMARK
JOHANNEVEJ 20
2920 CHARLOTTENLUND

Vi mener ikke de faglige og pædagogiske hensyn, der relaterer sig til skolemodenhed og indlæringsparathed, kan tilsidesættes ved fastsættelse af den obligatoriske alder for undervisningspligtens indtræden. Det væsentlige og centrale indhold i disse begreber kan ikke affejes som unødige bekymringer fra førstegangs forældre, - som regeringen ønsker at gøre det i sit debatoplæg til en kvalitetsreform af den offentlige service.

Når regeringen i debatoplægget til en kvalitetsreform skriver, at den frygter *"at unødigt sen skolestart kan medføre et pres på både dagtilbud og børnehaveklasser, som skal gøre en ekstra indsats for at give de ældste børn alderstilsvarende udfordringer"*, må vi spørge, hvad der menes med *"unødigt sen"*?

Hvis der menes skolestart i 8-års alderen, som omtalt i Skolestartudvalgets rapport s. 24, må vi bemærke, at der ikke er pædagogisk og logisk sammenhæng imellem ønsket om, at undgå *"unødigt sen"* skolestart i 8-års alderen og regeringens ønske om ligefrem at sænke undervisningspligten for alle til 6-års alderen. Indgrebet er for vidtgående i forhold til det nødvendige.

Da regeringen og regeringens Skolestartsudvalg ikke har fremlagt pædagogiske og faglige argumenter for at sænke undervisningspligten til 6 år må vi spørge, om det er andre hensyn, der gør sig gældende?

Er dette tilfældet vil vi ikke undlade at gøre opmærksom på, at en sådan fremgangsmåde ikke vil være saglig og ansvarlig i forhold til de ramte børn og deres muligheder for indlæring og udvikling i løbet af deres skoletid og videre fremtid.

Med venlig hilsen

Sammenslutningen af Rudolf Steiner Børnehaver og Vuggestuer i Danmark.

Sammenslutningen af Frie Rudolf Steiner Skoler i Danmark.

Rudolf Steiner Børnehaveseminariet.

Helle Heckmann, Zilla Mørch Pedersen, Jeppe Flummer, Bettina Bisted Pedersen.

**Svar fra UVM på Sammenslutningens åbne brev
(kan også læses på side 42 i Pimpegryden #73, december 2006)**

Dateret 14. november 2006

Kære Bettina Bisted Pedersen m.fl.

Undervisningsminister Bertel Haarder har bedt mig kvittere for orienteringen af 6. oktober 2006 om det åbne brev, som I som arbejdsgruppe nedsat af sammenslutningerne af Rudolf Steiner Børnehaver og frie Rudolf Steiner skoler i Danmark samt Rudolf Steiner Børnehaveseminariet har sendt til flere parter, herunder til undervisningsministeren og Uddannelsesudvalget. Det åbne brev gør rede for jeres betænkeligheder ved, at regeringen vil udvide undervisningspligten til at omfatte de 6-årige børn, der herved ikke længere får mulighed for at gå i børnehave.

Det fremgår af Globaliseringsstrategien *Fremgang, fornyelse og tryghed*, at det faglige niveau i de danske grundskole skal løftes markant. I det lovforslag om ændringer på skolestartområdet, som skal drøftes med partierne bag folkeskoleloven, er det ikke tanken at påbegynde den hidtidige undervisning i 1. klasse et år tidligere. Den danskundervisning med særlig vægt på læsning, der foreslås indført, skal desuden tilrettelægges med respekt for børnenes udviklingstrin.

Bliver et lovforslag herom vedtaget, vil det betyde, at den hidtidige pædagogiske praksis for arbejdet med de 6-7 årige i Rudolf Steiner børnehaverne må afvikles. Der vil imidlertid være tillid til, at såvel Rudolf Steiner børnehaverne som Rudolf Steiner skolerne magter at løfte de nye udfordringer på fuldt forsvarlig måde, således at de pædagogiske arbejder med børnene i disse børnehaver fortsat giver dem gode forudsætninger for en god start på skolen, selv om skolestartsalderen sænkes til 6 år.

Med venlig hilsen
Helle Beknes
Pædagogisk konsulent

Åbent brev fra Sammenslutningen - 6. oktober 2006 (kan også læses på side 32-35 i Pimpedyden #73, december 2006)

Ifølge regeringens lovprogram for folketingsåret 2006-2007 vil der i begyndelsen af december 2006 blive fremsat forslag til en ændring af folkeskoleloven, som bl.a. vil indebære obligatorisk undervisningspligt for 6-årige.

Til imødegåelse af dette har Sammenslutningen af Rudolf Steiner Børnehaver og Vuggestuer i Danmark, Sammenslutning af frie Rudolf Steiner Skoler i Danmark og Rudolf Steiner Børnehaveseminarier nedsat en arbejdsgruppe til at synliggøre og dokumentere problemerne ved obligatorisk undervisningspligt for 6-årige.

Arbejdsgruppen har d. 6. oktober 2006 sendt følgende som et åbent brev til folketingspartiernes ordførere i uddannelsesudvalget, undervisningsministeriet og pressen.

Hvorfor de 6-årige skal blive i børnehaven

Forældre, pædagoger og lærere med tilknytning til Rudolf Steiner børnehaver og skoler i Danmark henstiller til, at den nuværende praksis, hvor det er forældrenes frie valg, om deres børn skal gå i børnehaveklasse eller ej, bibeholdes.

Vi er endnu kun en lille gruppe, der berøres af den varslede lovændring om obligatorisk undervisningspligt fra 6-års alderen, men megen forskning, der beskæftiger sig med konsekvenserne af tidlig indlæringsrettet indskoling, underbygger vores erfaringer om betydningen af, at børn først kommer i skole, når de virkelig er modne til at modtage skoleundervisning. For os er det essentielt, at vi bevarer friheden til at vælge børnehaveklassen fra.

Værdigrundlaget, undervisningsplanerne og metoderne i Rudolf Steiner børnehaverne og skolerne bygger på en samlet og veldokumenteret pædagogisk praksis, som har vist sin levedygtighed og værdi igennem mere end 55 år i Danmark, og mere end 80 år i bl.a. Tyskland, England og USA.

Rudolf Steiner pædagogikken er en helhedspædagogik, som forholder sig til barnet fra fødslen og frem til myndighedsalderen. På hvert alderstrin, mødes barnet med en opdragelse, undervisning og dannelse, som tager udgangspunkt i, hvor det udviklingsmæssigt befinder sig.

I løbet af barnets første 7 år er det udviklingen af handle-kompetancen, der er fokus på. En veludviklet handle-kompetance ytrer sig hos voksne, ved et stærkt viljesliv, evner til at gennemføre, hvad de sætter sig for, fortrolighed med, hvad de kan med deres legeme og vilje til at lære nyt.

Dette tager Rudolf Steiner pædagogikken højde for, ved at tilrettelægge dagligdagen for barnet, så det kan bruge sin krop, få ægte sanseoplevelser og tid til at lege ud fra sin egen fantasi, initiativ og kunnen.

Legen er den optimale beskæftigelse til udvikling af sanser, motorik, og deres samspil, social adfærd og tilegnelse af almene færdigheder. Og netop i 6-års alderen kan legen udvikles til ligefrem subtile eksperimenter med rummet, materialer og elementerne, som giver børnene et solidt grundlag af bygge på i

deres senere faglige undervisning.

For de 6-årige er det vigtigt at blive i børnehaven, hvor den naturlighed, hvormed de mindre børn leger, giver de 6-årige inspiration til selv at blive i legen. Dynamikken mellem de mindre børn og den 6-årige, giver den 6-årige det nødvendige rum til at virke styrende i legens form, handling og proces. Et behov, der netop er udpræget hos de 6-årige, som ikke længere vil være statister.

At bruge kroppen er et specielt tema i 6-7 års alderen. Børn i denne alder skal have så mange fysiske udfordringer som muligt. De skal have udviklet deres evne til bevidst at styre arme, hænder og ben, så de opnår den kontrol over motorikken, der er nødvendig for at komme i skole. Hvis ikke dette sker, har vi problematikken med de urolige elever allerede i skolens små klasser, hvilket har vist sig som et stigende problem igennem de seneste 30 år.

De 6-7 årige oplever glæden og stoltheden ved at være store og kunne overskue hverdagen og året i børnehaven. De bliver hjælpere for de mindre børn og får opgaver med at hjælpe dem. De er dem, der fortæller de andre børn, hvad man må og hvad man ikke må. Dette har de ikke lært gennem indlæring, men gennem deres egne oplevelser i hele deres børnehavetid og ved at efterligne de gode forbilleder, som de voksne i børnehaven er for dem. Man kan ikke få den oplevelse af at være stor, hvis alle dem man er sammen med er ligeså stor som en selv.

Denne oplevelse i børnehaven er med til at give barnet det selv-værd, det har brug for når det kommer i skole.

Rudolf Steiner børnehaver har udviklet et forløb med et særligt indhold og struktur for de 6-årige i børnehaven, "kongearret", kaldes det. Børnene i denne alder får tildelt særlige opgaver, som udfordrer deres efterhånden veludviklede motorik og motoriske overskud. Der appelleres til deres indre ønske om at vise ansvarlighed og deres fantasi, kreativitet og sproglige udvikling styrkes.

De får f.eks. til opgave at hjælpe de mindre børn, når der spises, når overtøjet skal af og på og at holde de mindste i hånden når børnehaven går tur. Mindst 1 gang om ugen samles de 6-årige om en særlig aktivitet f.eks.: Syning, snitning, en ekstra lang gåtur, særlige sanglege, et ekstra langt eventyr, eller indøvelse af en dramatisk fremstilling af et eventyr for de andre børn. Og deres opgaver skal gøres færdige. Hvor de 5-6 årige ofte er ude af stand til at koncentrere sig om den samme opgave i længere tid, er det en egenskab, der bliver vækket i det 7. år.

I det følgende oplistes et udvalg af undersøgelser og synspunkter, som underbygger vores praktiske erfaringer med betydningen af, at børn først kommer i skole i 7-årsalderen.

- En undersøgelse fra USA fra 1985 viser at selvom børn med tidlig skolestart har en højere IQ end ældre børn, der starter samtidig med dem, så er det de ældre børn, som klarer sig bedst i skolen, som er længst fremme fagligt og som bedst kan begå sig socialt.
- På Pædagogisk institut ved universitetet i Oslo har man konstateret, at flere børn bliver skoletrætte meget tidligt. I 1996 kom 90% af alle børn i Norge i skole i 6-års alderen, men allerede i 3. klasse var mange af dem skoletrætte.

- En undersøgelse fra Det Videnska-belige Institut for Læseforskning i Stavanger i Norge fra 2001, dokumenterer at børnene ikke bliver bedre læsere, eller lærer at læse tidligere, ved at starte i skole i 6-årsalderen. De børn, der var startet i 1. klasse som 7-årige klarede sig bedst, ved en sammenligning af læsefærdigheder i 9-års alderen, med de børn, der var startet i 1. kl. i 6-års alderen.
- I Stockholms län i Sverige har psykologerne bemærket at flere og flere 6-årige kommer til den psykiatriske børne- og ungdomsmottagelse, fordi de har svært ved at klare skolestarten. De 6-årige får i skolen ikke den omsorg, de har brug for.
- 1 Professor Michael Shayer fra King's College i London, har påvist at 11-årige nu om dage er 2-3 år bagud i kognitive og motoriske tests i forhold til 11-årige for 15 år siden. Hans konklusion er, at børnenes fysiske og psykiske vækst ikke kan accelereres. Barndommen tager tid.
- Forskning fra High/Scope Educational Research Foundation i England påviser at børn fra forskoler (børnehaver) som lægger vægt på børne-fokuserede aktiviteter klarede sig meget bedre som voksne end børn fra akademisk-orienterede forskoler med undervisning. Børnene fra de børne-fokuserede forskoler havde i højere grad fuldført high school, var oftere i arbejde og sjældnere i fængsel, end dem fra en undervisnings-fokuseret forskole.
- En artikel i Information Weekend d. 23-24 september 2006 refererer til et opråb fra 110 engelske lærere, psykologer, forfattere og eksperter mod "Barndommens død", som blev bragt i Daily Telegraph, Daily mail og på BBC d. 12/9 2006. I dette opråb gøres der opmærksomhed, at børnenes behov er uændrede selvom verden omkring dem er speeded op og forventningerne til dem er steget. Børnene har stadig brug for god mad, god leg, første-hånds oplevelser og samspil med tydelige voksne. De har brug for tid. Samfundet beskytter dem mod fysiske overgreb, men synes at have glemt deres følelsesmæssige og sociale behov. Barndommen værdsættes ikke, men presses af markeds kræfterne, så børnenes mentale sundhed trues. Junk food, tv og internet forgifter barndommen og en resultatorienteret undervisning begrænser kreativiteten.
- I MetroXpress torsdag d. 28.09 refereres til en undersøgelse ved seniorforsker Bjarne Laursen fra Statens Institut for Folkesundhed, der dokumenterer sammenhængen mellem børns bevægelses-hyppighed og udviklingen af hjernen og understreger hvor væsentligt bevægelse er for børnene.
- Steinerpædagogikkens duelighed dokumenteres i en undersøgelse ved Credoconsult fra foråret 2003. Elever med afgang fra Steinersko-lernes 12. klasser vælger ofte en videregående uddannelse, de afbryder ikke den uddannelse de er startet på, og de gennemfører i høj grad på den normerede tid.

Vi opfordrer indtrængende til, at vores gode erfaringer med over 55 års Steinerpædagogik ikke tilsidesættes ved en kommende lovgivning, men at der åbnes mulighed for, at de 6-årige, hvis forældrene ønsker det, kan blive i børnehaven og derefter fortsætte i 1. klasse som 7-årige.

Med venlig hilsen

Sammenslutningen af Rudolf Steiner Børnehaver og Vugestuer i Danmark

Sammenslutningen af frie Rudolf Steiner skoler i Danmark

Rudolf Steiner Børnehaveseminariet

Helle Heckmann, Zilla Mørch Pedersen, Susanne Juhl-Nielsen,

Jeppe Flummer, Bettina Bisted Pedersen

Kontaktadresse: Bettinabp@dbmail.dk